

1997 Plogen

Han hadde kommet opp fra der turiststien hadde krysset elva Rotla. Nå tok han siste bakken opp den bratte, trange - men ganske så korte kløfta. Han kjente han allerede hadde nærmere 17 km i beina i variabelt fjellterreng. Han hadde gjort hjemmeleksen sin, og visste at når han nådde toppen, skulle han svinge brått til høyre. Det var omtrent 14 km igjen før han ville være tilbake til bilen. Etter noen minutter sitter han i svingen på toppen, han skal ta sitt valg. Skulle han følge delvis turistforeningens løype tilbake herfra, eller skulle han svinge venstre mot Skortjønna som lå ca. 2 km rett nordover. Det ville bli en omvei som ville legge ytterligere minst 5 km til dagens fra før av ganske lange tur - og ende opp i omkring 35 km. Han var ikke lengere 20 år, men følte han var i ganske bra form. Rett nok mottok han visse signaler om at det var langt over 50 år siden den gangen, men så var det nysgjerrigheten, gleden og tanken på at dersom han ikke gjorde denne omveien, ville han angre på det resten av livet. Han visste

Forfatteren slik han går i fjellet, tegnet av Amund Hagen

det ville irritere ham stort. Nei, koste hva det koste ville - været, temperaturen var toppers, den lyse natten lang - og sta som han var, hadde han innerst inne hele tiden visst at dit skulle han uansett, til det han søkte. Dette mellomliggende målet ville lokke ham mot seg nettopp koste hva det koste ville. Han hadde tidligere studert kartet. Han hadde sett på kotene og ekvidistansen. Nå sammenlignet han det han så nordover med kartet. Jo, det stemte, pussig

nok - flirte han for seg selv. Han ser at det er ganske mye tilsig fra flere bekker på østsiden, men fryktet nok mer utløpet fra det mellomste vannet. Det var nok en eller to uker for tidlig, fortsatt var det mye vann i bekker og utløp. Han fryktet mest disse flere hundre meterne med omvei for å komme over elver og bekker. Det ble slitsomme kilometer ut av slikt. Han valgte å gå på østsiden, høyt oppe til tross for antall bekker. Et solid valg, fikk han bekreftet senere, da han så utløpet på andre siden av vannet da han passert. Mens han gikk rundt det første vannet og klatret opp på den første kartkoten, tenkte han igjen på sin tåpelige besettelse. Hvorfor i all verden skulle han ta denne avstikkeren?

I 2013 hadde han fått et bilde fra Ståle Bjørngaard i Hegra, som hadde vært på tur i området. Bildet viste en merkverdighet, absolutt malplassert og unaturlig der og da. Hva i all verden gjorden den gjenstanden der? Han humret litt, økte tempo - og i barnslig spenning gledet han seg til å se gjenstanden med selvsyn. Bak i hodet ringte igjen alle varselklokker om at denne omveien ville bli «kostbar» helsemessig. Men nå var han besatt, all fornuft og logikk ble fortrenget. Et intelligent menneske ville ikke bry seg om dette målet der framme, tenkte han. Og siden han i seg selv klarte å tenke også nettopp den tanken, følte han at han ville vinne. Målet lå kartmessig på nordsiden av Skortjønna (760), under Grønfjellet (819). Men medbragte GPS var en gammel Garmin fra først på 90-tallet, som han visste hadde andre karter innlagt - og som hadde tatt ham litt ut av kurs mot tidligere mål, hvor han hadde bommet med 40 meter. Ikke kritisk i det hele tatt i det fine været og de mål han hadde, men det som irriterte var alle de ulike kartene og ulike oppgitte posisjoner/koordinater som dagens verden opererer med. Posisjoner han ikke fikk helt inn på sin gamle GPS. Men pytt, pytt. Han hadde også sin egen spesielle GPS i hodet og skummet terrenget med ørneblikk, da han visste at gjenstanden sto på en liten haug/avsats og kunne gi en ganske merkbar profil. Og helt rett. Han kom til «målet» sånn cirka, men der var det ingenting - noen korte sirkler og posisjonerte vinkler - og simsalabim - der ser han en

Ståle Bjørngaard

Plogen i Roltdalen, 13. juni 2024

profil som skilte seg ut. Plogens profil var selvsagt ingen Frihetsgudinne i New York, men konturene var like vakre som en liggende flott kvinne som spiser druer og lokker til seg en fortapt mann med et forførende blick. Han ble forført til de grader. Så totalt unaturlig i stedets naturlige omgivelser, men samtidige så spetangulært og storslått, så gripende - et monument over en god tanke og en verdig misjon.

Vi er i Roltdalen, mellom Stordalen i Meråker og Selbu, et fantastisk vakkert landskap - et sted for fysisk og mental helse. Det er en flott dag, torsdag 13. juni 2024 - og undertegnede er på en fjelltur i området, med ulike formål. Det ble 14 timer borte fra bilen på Stordalen, 9 ½ time gange og 4 ½ time stopp/hvile. På GPS'n sto tilbakelagt distanse 35 km. Da jeg hadde gått over/rundt Gruvfjellet og tok mine ulike korte pauser, hadde jeg Snasahögarna, Sylan, Fongen og Storskarven - ja, hele verden i mine synsvinkler. Det i seg selv var verd hele turen, «slitet» - kall det hva du vil. Du skjønner da hva som er de virkelige verdier her i livet.

Vinterbildet, plogen stikker så vidt opp. Foto: Ole Jacob Lund-Tangen

Så var det denne plogen som står ved Skortjønna oppunder Grønfjellet. Lokalbefolkningen vet selvsagt om plogen, og Runar Gjemse innerst på Stordalen flirte godt da jeg fortalt at jeg søkte å se den. Han hadde aldri hørt om noen som var interessert i den. Han så nok på meg som en liten tulling. Og han lovet å komme og finne meg, han er tross alt aktiv innen redningstjenesten i området. Herlige folk i fjellbygda.

Hans Inge Lund-Tangen på jakt med barnebarnet Jacob og hunden Grei i Roltdalen 12. september 2009

En kan vel kanskje ikke kalle plogen et kulturminne, men sammenlignet med mye annet som bærer dette begrepet, så er det faktisk - for den som kjenner historien, også en del av vår kulturarv. Bak plogen ligger nemlig et ønske om å kultivere landskapet, en fiskekultivering. Det å skape bedre gyteplasser, ved å åpne for tilførsel av vann mellom et par tjern, skape en gytebekk.

Via bekjente fikk jeg kontakt med Ole Jacob Lund-Tangen i Torsbjørkdalen i Meråker, som i seg selv er et produkt av naturen rundt plogen. Det var hans far, Hans Inge Lund-Tangen (1937-2022), utmarksjef ved Meraker Brug, som sammen med Torkil Bergstrøm på Stordalen - hadde benyttet en plog for å kultivere gyteplasser i 1995/96. Kombinert med det, var planen å legge nytt torvtak på et par naust. Og som det ofte kan skje, ble det utsettelse og/eller forandringer i planene. Utviklingen gikk i en annen retning, og det videre arbeidet stanset opp - midlertidig. Men midlertidig kan lett bli permanent med dagens tempo og rivende utvikling.

Tirsdag 20. august 2024. Torkil Bergstrøm og Ole Jacob Lund-Tangen (kilde)

Dermed ble plogen i 1997 stående der den står i dag (2024). Og pussig nok så passer den på et vis, slik den står der. Den er ikke del av annet skrap og rot slengt omkring, slik ofte etterlatenskaper bidrar med. Du finner ikke noe annet i nærheten av plogen. Naturen rundt plogen er ren og vakker i all sin nakenhet, et sted for ettertanke og sjelebot. Plogen forsterker denne freden og ettertankene som minner oss både på vår sårbarhet og takknemlighet. De ekstreme «grønne» vil nok tenke forsøpling - men jeg som født fjellkar på Dovrefjell, og storbruker av fjellet gjennom hele mitt liv, - ser ikke på plogen som forsøpling. For meg ble det en slags bauta over de to som ville noe positivt og fornuftig. For meg en milepel, et target - litt slit avstandsmessig, men nettopp derfor. Plogen minner meg heller på at vi må bruk naturen mere, ikke misbruke den - men kultivere den som et fremtidig reservelager til dårlige tider kommer - for de kommer. Da er vi fjellfolket plutselig gode nok, slik fjellfolk, bønder og fiskere alltid har vært - under krig, elendighet og armod. Så får andre fortsette og sitte i vinduene langs gaten og drikke Caffé latte, og stirre ned i sin mobil eller laptop. Vi fjellfolk trenger ikke stirre ned, vi vet hvor vi trækker - vi myser utover og fremover, klare til å møte det som kommer. « *Er ikkje arbeidshugen med frå unge år, vært det vanskeleg å få den*

ettersendt», har en klok målmann en gang sagt. Slik er det med å bruke naturen også. Og så var det flygeren som landet med sin dobbeltdækker høyt oppe blant noen enkle rismarker i Nepal, i en tid da traktoren og annet maskinelt for lengst hadde gjort sitt inntog. Han ser at noen bønder går og «pløyer» med sine okser og en enkel plog. Flygeren går opp til en munk som sitter der helt urørlig som en statue, ikke en stressende bevegelse. Så piloten spør munken om han ikke visste at maskiner var oppfunnet, og hvorfor de ikke heller brukte traktor eller i det minste en hest. Munken løftet verken på hodet eller øyenbrynene, men sier saktmodig: «Oksene er langsomme, men jorden er tålmodig». Slik er det med Roltdalen og tilstøtende bosetninger også.

M: Minnestein *)
 N 63.14.221
 E 011.38.006

P: Plogen
 N 63.15.331
 E 011.36.888

*) Fire frøs i hjel i begynnelsen av januar 1943.
 Se *Stjørdalens krønike*, bok 24.

Å ta seg inn til Minnesteinen og Plogen kan selvsagt gjøres fra flere retninger: f. eks fra Flora i Selbu, Stråsjøen, Finnkoisjøen i Tydal eller Gilså på Stordalen i Meråker. Sistnevnte er kun å følge T-løypa over Gruvfjellet. Det er ca. 15 km fra Gilså til Minnesteinen, ca. 4 timers gange + hvile, som fort blir en fem timers tur en vei.